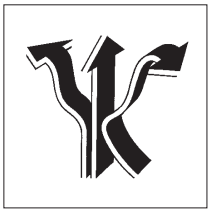
МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Л. М. Гурч

Логістика

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

Л. М. Гурч

ЛОГІСТИКА

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

ББК 65.40я73
Г95

Рецензенти: *Є. В. Крикавський*, д-р екон. наук, проф.
Б. П. Громовик, канд. фармац. наук, доц.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.
Б. П. Яценко, д-р географ. наук, проф.

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 11 від 28.12.04)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 14/18-Г-1798 від 24.10.07)

Гурч Л. М.

Г95 Логістика : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — 560 с. : іл. — Бібліогр.: с. 369–378; 547–548.

ISBN 978-966-608-815-7

У пропонованому навчальному посібнику висвітлено сучасний стан, проблеми й основні тенденції логістики як ключового елемента конкурентної ринкової стратегії підприємства. Проаналізовано сучасні методи управління матеріальними потоками, використання яких дає можливість ефективно діяти як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Для закріплення теоретичного матеріалу у практикумі подано тести, ситуаційні завдання (кейси), індивідуальні завдання, ділові ігри, а також методичні рекомендації щодо їх розв'язання та проведення.

Для студентів вищих навчальних закладів, які вивчають дисципліну "Логістика", викладачів, керівників, бізнесменів і всіх, хто цікавиться питаннями логістики.

ББК 65.40я73

© Л. М. Гурч, 2008
© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ISBN 978-966-608-815-7

ВСТУП

Зміни в управлінській орієнтації зумовили необхідність розробки нової концепції управління матеріальними потоками, що дістала назву "логістика". Сутність цієї концепції полягає в інтеграції всіх функціональних сфер, пов'язаних з переміщенням матеріального потоку від виробника до споживча, в єдиний комплекс, який називається комплексом логістики. Концепція містить значні резерви економії корпоративних витрат. Як засвідчили дослідження Національної ради з управління фізичним розподілом (National Council of Physical Distribution Management, USA), впровадження інтегрованої логістичної системи сприяє економії, що може досягати 20 % загальнокорпоративних витрат.

Сучасні методи підвищення ефективності управління матеріальними потоками становлять практичний інтерес для української економіки. Використання цих методів надасть можливість вітчизняним підприємствам ефективно діяти як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Грецьке за походженням слово "логістика" — мистецтво розмірковувати, вираховувати — вживається в багатьох мовах (*logistic* — англ., *logistik* — нім., *logistique* — фр., *logistica* — італ.). На думку професора Гамбурзького університету Г. Павеллека, наукою логістика стала завдяки військовій справі. Ще в далекі минулі часи Візантійський імператор Леон VI (865–912) так визначав завдання логістики: платити армії, озброювати її, забезпечувати військовим майном, своєчасно і повною мірою піклуватися про її потреби, належним способом готувати кожну дію військового походу і відповідно до цього управляти і розпоряджатися рухом і розподілом власних збройних сил. Та лише в 60-х роках XX ст. ці принципи логістики почали застосовувати не тільки в системі постачання армій, а й у промисловості окремих країн Західної Європи.

Інтенсивний розвиток логістики в невійськовій галузі пов'язаний з енергетичною кризою початку 70-х років. Саме тоді спеціалісти звернулися до логістики як однієї з ефективних форм інтеграції виробництва, транспортування, розподілу і збуту товарів з широким залученням сучасних технічних засобів.

Відомо багато визначень логістики, позаяк це новий науковий напрямок, що перебуває на стадії формування. Крім того, утруднення з визначенням цього поняття пояснюються тим, що логістика містить багато розділів з огляду на її функції. За одним з найзагальніших визначень логістика є теорією і практикою управління матеріальними потоками. З позицій менеджера логістика інтерпретується як організація управління цілеспрямованою підготовкою і доцільним використанням коштів і послуг, необхідних для розв'язання конкретних завдань.

Логістика становить певну виробничу інфраструктуру економіки і базується на чіткій взаємодії попиту, поставок, виробництва, транспортування і розподілу продукції. Починається логістика з первинних джерел сировини або виготовлення напівфабрикатів, продовжується в обігу матеріалів та напівфабрикатів у межах виробничого процесу підприємства і завершується доставкою готової продукції споживачу для досягнення економічних цілей підприємця.

З позицій маркетингу логістика — це процес управління виробництвом, рухом і збереженням матеріалів та товарів, а також супутніми інформаційними потоками за допомогою організації каналів товароруху, причому поточні й майбутні витрати мінімізуються за умови високоефективного виконання і доставки замовлень. Макрологістика виконує такі основні функції:

- контроль за якістю, розподіл випуску виробів за виробничими підрозділами підприємства;
- переробка транспортованих вантажів — урахування і управління запасами, їх переміщення, зв'язок і організація інформаційних потоків;
- упаковування, зберігання та складування виробів, вантажно-розвантажувальні операції;
- маркетинг — фінансування і взаєморозрахунки, планування попиту на основі вивчення ринку, організація служби постачання і збуту;
- споживання — проектування замовлень на продукцію, складування запасів, забезпечення споживачів, фінансування замовлень.

Отже, на сучасному етапі логістику слід розглядати як ключовий елемент конкурентної ринкової стратегії підприємства, основну первинну діяльність із забезпечення конкурентних переваг. В умовах лібералізації економіки логістика повинна бути

визнана і в Україні. На початкових стадіях формування логістичних структур доцільно звернутися до міжнародного досвіду в цій галузі. У багатьох країнах функціонують національні логістичні об'єднання, створено Європейську асоціацію логістики (ELA). Авторитетними теоретичними джерелами є такі періодичні видання, як "Logistics" (Велика Британія), "Logistiques Magazine" (Франція), "Logistik Spektrum" (Німеччина), "Production and Inventory Management" (США), "International Journal of Physical Distribution and Logistics Management".

Посилений інтерес до логістики в Україні зумовлений потребою у фахівцях відповідної кваліфікації. Дисципліна "Логістика" нині стала невіддільною складовою навчальних планів багатьох вищих навчальних закладів.

Тематичний план дисципліни "Логістика" є обов'язковим структурним елементом навчальної програми — нормативного документа, що є складовою державного стандарту освіти України. Тематичний план визначає обсяг навчальної дисципліни, назви змістових модулів та тем.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
"ЛОГІСТИКА"
для студентів спеціальності "Маркетинг"

№ пор.	Назва теми
1	2
2	Концептуальні засади логістики
3	Методологічний апарат логістики
4	Методи планування та управління виробничими та економічними системами
5	Методи системного аналізу
6	Методи моделювання логістичних систем
7	Функціональний логістичний менеджмент
8	Зв'язок логістики з основними функціональними сферами бізнесу
9	Управління замовленнями
10	Управління закупівлями
11	Виробнича логістика

1	2
12	Дистрибуція та фізичний розподіл товарів
13	Управління запасами
14	Транспортна логістика
15	Складська логістика
16	Підтримка логістичного менеджменту
17	Інформаційне забезпечення логістичного процесу
18	Логістичне адміністрування

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЛОГІСТИКА”
для студентів спеціальностей “Менеджмент організацій” та “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”

№ пор.	Назва модуля і теми
Змістовий модуль І. Основи логістики і перспективи її розвитку в Україні	
1	Логістика як інструмент ринкової економіки
2	Концептуальні засади логістики
3	Методологічні аспекти логістики
4	Різноманітність форм логістичних утворень
5	Технологічні процеси і управління потоками в логістиці
6	Логістичні системи
Змістовий модуль ІІ. Основи логістичного управління	
7	Інформаційна логістика
8	Заготівельна та закупівельна логістика
9	Розподільча логістика
10	Економічна ефективність логістики та використання логістики за кордоном
11	Внутрішньовиробнича логістика
12	Логістика посередництва
13	Логістика складування
14	Транспортна логістика
15	Організація та види логістичних послуг
16	Управління запасами в логістичній системі

Частина І

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПАНУВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ЛОГІСТИКА”

Розділ 1

ОСНОВИ ЛОГІСТИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Тема 1

ЛОГІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Логістика як новий напрямок організації руху товару у сфері виробництва і обігу.
1.2. Передумови розвитку логістики.
1.3. Визначення логістики.
1.4. Зв'язок логістики з іншими дисциплінами.
1.5. Види логістики.
1.6. Перспективи використання логістики в Україні

Методичні рекомендації

Мета вивчення теми — засвоїти зміст терміна "логістика", з'ясувати причини та тенденції розвитку і вдосконалення логістики, вивчити види логістики і сфери її діяльності.

При розгляді першого питання необхідно з'ясувати тлумачення і зміст поняття "логістика". Звернути увагу на розвиток логістичних ідей. Визначити поняття системи "товарорух", її складові, функціонування та державну підтримку.

Розглядаючи друге питання, слід усвідомити, що логістика є прикладною наукою, що застосовується при виробництві, переміщенні та розподілі товарів. Проаналізувати передумови розвитку логістики, а також тенденції її розвитку.

Велике значення має еволюція логістики. Початком вважається період фрагментації (1920–1950 рр.), коли логістика стала інтегральним інструментом зменшення загальних витрат

та управління матеріальними потоками. Інтеграції логістика досягла в 1980–1990 рр., тобто за досягнення кінцевої мети бізнесу з мінімальними витратами при застосуванні повного логістичного ланцюга "закупівля — виробництво — дистрибуція — продаж", що стало реальним за рахунок змін у світовій економіці саме в цей період.

Осмисливши еволюцію логістики, можна перейти до третього питання і переконатись, що визначення логістики змінювалось і доповнювалось залежно від етапів розвитку ринкових відносин. На підтвердження цього необхідно розглянути приклади визначення логістики, які подаються в табл. 1.1.

Досліджуючи зв'язок логістики з іншими дисциплінами, необхідно відшукати спільний об'єкт, яким є матеріальний потік. Дослідити зв'язок між логістикою і маркетингом, плануванням виробництва і фінансами.

У наступному питанні слід вивчити види логістики, до яких належать макро-, мета- і мікрологістика з підвидами. Макрологістика є системою управління матеріальними потоками (перевезення вантажів транспортною системою загального користування, забезпечення енергоресурсами) на рівні підприємства чи організації, що можуть розміщуватись у різних регіонах чи країнах. Для функціонування відповідної інфраструктури регіону формуються металогістичні системи (об'єкти матеріальних потоків входять у макрологістичну систему, а також пасажироперевезення, екологічні проблеми). Мікрологістична система формується безпосередньо в межах підприємства. Розрізняють логістику комунальну, військову, підприємницьку та інших організацій.

Розглядаючи питання перспектив використання логістики в Україні, слід звернути увагу на концепції, розглянути п'ять функціональних галузей логістики — закупівельну, виробничу, розподільчу, транспорту та інформаційну.

1.1. Логістика як новий напрямок організації руху товару у сфері виробництва і обігу

Логістика — нова ідеологія оптимізації управління й планування матеріальних та пов'язаних з ними інформаційних і фінансових потоків на основі системного підходу та економіч-

них компромісів з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств (фірм, організацій). Основна мета логістичного менеджменту в сучасних умовах бізнесу полягає у сприянні досягненню стратегічних цілей фірми і створенню конкурентних переваг. До ключових факторів конкурентної переваги у світовій економіці нині належать лідерство в якості продуктів та послуг та оптимізації витрат; диференціація; стратегічний фокус.

Зазначені фактори може використати будь-яка фірма-конкурент, тому для успішного виживання організація повинна постійно впроваджувати інноваційні підходи та ідеї на стратегічних напрямках якості, витрат, диференціації та фокусу. Такі можливості надає логістика. Підвищення інтересу до логістики зумовлюється розвитком економіки і бізнесу. З початком ринкових змін підприємства доклали багато зусиль насамперед для зниження собівартості виробництва одиниці продукції. Нині, коли обсяги пропозиції перевищують обсяги попиту, підприємці почали визнавати також важливість забезпечення збуту за рахунок зменшення загальних витрат. Наприклад, ефективний логістичний менеджмент здатний зменшити загальні витрати, надаючи фірмі постійне лідерство щодо затрат на тому сегменті ринку, де це має вирішальне значення. Одночасний акцент на мінімальних цінах і високій якості продукції та послуг (або підтримання світових стандартів якості) надає можливість позиціонувати фірму як провідну на конкретному ринку.

Коротко розглянемо проблему розвитку логістики в Україні. Питання наукових підходів і практичних методів логістики збіглося в часі з початком переходу України до ринкових відносин. Як засвідчує зарубіжний досвід, потреба в конкретному теоретичному апараті та практичному інструментарії логістичного менеджменту залежить від умов, які визначають рівень розвитку продуктивних сил, технологій, політичних обставин, зрілості ринкових відносин у конкретний історичний період. Можливість і темпи розвитку логістичних підходів у вітчизняному бізнесі не можна розглядати окремо від сучасних соціально-економічних та політичних обставин в Україні і прогнозу розвитку економічних реформ.

Не вдаючись у детальний економічний аналіз, спробуємо в загальних рисах сформулювати принципові утруднення, які існують на шляху розвитку логістичної концепції в Україні: